

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania U. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 14 lutego 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 24 marca 2022 r., sygn. akt III AUa 780/19,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od U. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.

[SOP]

[az]

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 marca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., stwierdził, że:

1. U.S. podlega jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym emerytalnemu,

rentowym i wypadkowemu od 29 września 2014 r. do 29 marca 2015 r., od 28 marca 2016 r. do 22 lipca 2017 r. i od 22 lipca 2018 r. oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 3 października 2014 r. do 29 marca 2015 r., od 28 marca 2016 r. do 22 lipca 2017 r. i od 22 lipca 2018 r.,

- podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne: emerytalne, rentowe, i wypadkowe oraz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe miesiące od grudnia 2014 r. do kwota 30% minimalnego wynagrodzenia 504 zł, w styczniu 2015 r. kwota 30% minimalnego wynagrodzenia 525 zł, w lutym 2015 r. kwota 30% minimalnego wynagrodzenia 525 zł; w marcu 2015 r. kwota 30% minimalnego wynagrodzenia pomniejszona proporcjonalnie o liczbę dni pobierania zasiłku, tj. kwota 270,97 zł, w marcu 2016 r. stanowi kwota 30% minimalnego wynagrodzenia pomniejszona proporcjonalnie o liczbę dni pobierania zasiłku, tj. kwota 17,90 zł, w kwietniu 2016 r. kwota 30% minimalnego wynagrodzenia pomniejszona o liczbę dni pobierania zasiłku, tj. kwota 129,50 zł, w maju 2016 r. kwota 30% minimalnego wynagrodzenia, tj. 555 zł, w czerwcu 2016 r. kwota 30% minimalnego wynagrodzenia, tj. 555 zł, w lipcu 2016 r. kwota 30% minimalnego wynagrodzenia, tj. 555 zł.

Wyrokiem z dnia 19 września 2019r. Sąd Okręgowy w Siedlcach w punkcie 1 zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 11 marca 2019 r. w ten sposób, że ustalił, iż podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe U.S. stanowi:

- w grudniu 2014 r. kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na rok kalendarzowy 2014r., tj. 2 247,60 zł,

- w styczniu 2015 r. i lutym 2015 r. kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na 2015 r., tj. 2 375,40 zł,

- w marcu 2015 r. kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na 2015 r., tj. 2 375,40 zł, pomniejszona proporcjonalnie o liczbę dni pobierania zasiłku w tym miesiącu,

- w marcu 2016 r. i kwietniu 2016 r. kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na 2016 r., tj. 2 433 zł, pomniejszona proporcjonalnie o liczbę dni pobierania zasiłku w każdym z tych miesięcy,

- w maju 2016 r., czerwcu 2016 r. i lipcu 2016 r. stanowi kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na 2016 r., tj. 2 433 zł;

- w punkcie II. oddalił odwołanie w pozostałej części i w punkcie III. zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, wyrokiem z dnia 24 marca 2022 r., oddalił apelacje obu stron od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał prawo do skontrolowania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne odwołującej się. Uprawnienie ZUS do weryfikacji podstawy wymiaru składek związane jest z zasadą obowiązującą w prawie ubezpieczeń społecznych - podniesioną w apelacji, a mianowicie zasadą równego traktowania ubezpieczonych zawartą w art. 2a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.). Zasada ta dotyczy wszystkich ubezpieczonych w zakresie warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych oraz obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, okresu wypłaty świadczeń i zachowania świadczeń. Ustawowo jest skierowana do ZUS, ale nie oznacza, że nie dotyczy także ubezpieczonych. Obowiązuje również wobec osób wykonujących pozarolniczą działalność gospodarczą a zatem osób samodzielnie deklaruujących wysokość podstawy wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Osoby prowadzące działalność gospodarczą nie są wyłączone w tym zakresie spod kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Płatnik ma prawo do deklarowania podstawy zgodnie z art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 3 powyższej ustawy, o ile nie przeczy to zasadzie solidarnej proporcjonalności i niedyskryminacji innych ubezpieczonych, którzy opłacają składki na ogół bez

widocznego celu skorzystania z zawyżonych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Wymaga to poszanowania solidarnego, przejrzystego, transparentnego i sprawiedliwego ustalania wysokości świadczeń przysługujących z funduszu ubezpieczeń społecznych będących pochodną opłacanych składek.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że odwołująca się uzyskiwała niskie dochody z działalności gospodarczej (w 2014 r. dochód ten wyniósł 252,79 zł, a w latach 2015-2016 zamiast dochodu wystąpiła strata). Istniał bliski związek czasowy między zadeklarowaniem wysokiej podstawy składek a zajściem zdarzeń skutkujących otrzymywaniem przez odwołującą się świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Porównanie wskazanych wielkości oraz okresu pobierania świadczeń z ubezpieczenia społecznego doprowadziło Sąd Apelacyjny do zaakceptowania stanowiska Sądu pierwszej instancji, że przyczyną zadeklarowania wysokiej podstawy wymiaru składek za grudzień 2014 r. - w wysokości 9 365 zł i w wysokości po 9 897,50 zł od stycznia 2015 r. do marca 2015 r. była chęć uzyskania wysokich świadczeń w związku ze stanem ciąży. Rozpoczynając działalność gospodarczą we wrześniu 2014 r., odwołująca się była już w ciąży. W dniu 30 marca 2015 r. urodziła dziecko i od tej daty, tj. od 30 marca 2015 r. do 27 marca 2016 r. przebywała na zasiłku macierzyńskim. Po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, za marzec 2016 r. i kwiecień 2016 r. (przez większość kwietnia 2016 r. ubezpieczona przebywała na zasiłku chorobowym), odwołująca się zadeklarowała podstawę wymiaru składek w wysokości odpowiednio 1 277,10 zł i 2 309,42 zł. Następnie, od maja 2016 r. do lipca 2016 r. ubezpieczona ponownie zadeklarowała maksymalną podstawę wymiaru składek w wysokości 9 897,50 zł. W lipcu 2016 r. ubezpieczona straciła ciążę i od 1 sierpnia 2016 r. do 10 listopada 2016 r. przebywała na zasiłku chorobowym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, działania odwołującej się były świadome, jasne, czytelne i zamierzone. Przez pierwszy okres prowadzenia działalności, tj. do września 2016 r. posiadała uprawnienie do opłacania preferencyjnej stawki na ubezpieczenia społeczne. Przed upływem gwarantowanych 2 lat, w ciąży, w bliskim terminie przed dniem porodu, od grudnia 2014 r. zaprzestała opłacania składek na obowiązkowe ubezpieczenia w tej wysokości. Z uprzywilejowanej stawki odpowiadającej 30% minimalnego wynagrodzenia od razu, z miesiąca na miesiąc,

przeszła do zadeklarowania podstawy odpowiadającej 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, chociaż rozmiar działalności oraz przychody nie uległy radykalnemu zwiększeniu. W sprawie nie ujawniono żadnych innych okoliczności, które, poza chęcią uzyskania wysokich świadczeń zasiłkowych, uzasadniałyby zadeklarowanie maksymalnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, powiązane ze zgłoszeniem do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Jaskrawo widoczne jest, że jej działania zmierzały do uzyskania zasiłków nieodpowiadających wysokości osiągniętych dochodów. W konkluzji, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, iż podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe U.S. w spornych okresach.

Skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego odwołującej się została oparta na:

I. naruszeniu prawa materialnego, tj.:

- art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego błędną wykładnię do ustalonego stanu faktycznego i przyjęcie, że wysokość zadeklarowanej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne musi mieć związek z przychodem lub dochodem, który przedsiębiorca może realnie osiągnąć z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, co nie wynika z powołanego przepisu, jak również z żadnej innej powszechnie obowiązującej normy prawnej;

- art. 18 ust. 8 w związku z art. 20 ust. 1 i 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez błędną wykładnię i w konsekwencji podtrzymanie prawidłowości zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie ustalonej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla odwołującej się jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą w wysokości, odbiegającej od zadeklarowanej kwoty, podczas gdy zadeklarowana przez płatnika będącego osobą prowadzącą działalność gospodarczą podstawa wymiaru składki w kwocie mieszczącej się w granicach przewidzianych przez wyżej wskazane przepisy prawa powszechnie obowiązującego nie podlega weryfikacji i brak podstaw prawnych wskazujących, że musi być ściśle powiązana, a także że musi znajdować uzasadnienie w faktycznie uzyskiwanym w danym okresie przez przedsiębiorcę przychodzie/dochodzie;

- art. 18 ust. 8, art. 18a ust. 1 i art. 20 ust. 1 i 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez błędną wykładnię i w konsekwencji wyprowadzenie nieprawidłowych wniosków, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a w dalszej kolejności sąd powszechny rozpoznający sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych, jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą jako podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w przypadku przedsiębiorcy, u którego nie jest kwestionowane prowadzenie działalności gospodarczej, czyli tytuł do ubezpieczeń społecznych, w sytuacji, gdy kompetencje organu rentowego w tym zakresie ograniczają się jedynie do kontroli i wydawania decyzji odnośnie do naliczania oraz odprowadzania składek pod kątem ich rzetelności i prawidłowości, zaś sąd powszechny nie jest uprawniony do kontroli zweryfikowanej już wcześniej przez organ rentowy, zadeklarowanej przez przedsiębiorcę, podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne *post factum* w oparciu o długość okresu uzyskiwania świadczeń z ubezpieczenia chorobowego;

- art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 18 ust. 8 i 10, art. 18a ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez błędną wykładnię i przyjęcie, że zadeklarowana podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą jest powiązana z uzyskiwanym przychodem lub dochodem lub powinna podlegać kontroli w korelacji z czasookresem pobieranych przez ubezpieczonego świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego, podczas gdy ustawodawca w stosunku do przedsiębiorców - w odróżnieniu np. od pracowników - nie wprowadził żadnej regulacji prawnej, która wiązałaby w jakikolwiek sposób zadeklarowaną podstawę wymiaru składek z wynikiem finansowym osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, jak również nie został w przepisach uregulowany okres, który określałby długość pobierania świadczeń z funduszu chorobowego;

- art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 18 ust. 8 i 10, art. 18a ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez błędną wykładnię polegającą na arbitralnym orzeczeniu, że dla odwołującej się jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, tj. emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz

dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za okres od 1 grudnia 2014 r. do marca 2015 r. oraz od marca 2016 r. do lipca 2016 r. stanowi kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na rok kalendarzowy odpowiednio za 2014 r., 2015 r. oraz 2016 r., podczas gdy dla odwołującej się jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą podstawą wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, tj. emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za powyższy okres odpowiada tylko i wyłącznie zadeklarowanej przez nią podstawie w kwocie 9 365,00 zł w 2014 r., 9.897,50 zł w 2015 r. oraz w 2016 r., zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie - w chwili deklarowania podstawy, jak również aktualnie;

- art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 1 i 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez ich błędną wykładnię i ustalenie, że zadeklarowana przez skarżącą podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne nie znajdowała oparcia w wysokości faktycznie osiąganych dochodów, jak również ustalenie, że działania odwołującej się skierowane były na uzyskanie nienależnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, podczas gdy jej działanie było zgodne z dyspozycją wyżej wskazanych przepisów;

- art. 20 ust. 1 i 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego błędną wykładnię i uznanie, iż organ i sąd powszechny może korygować deklaracje „zawyżonej podstawy poprzez ubezpieczonych, którzy zamierzają do osiągnięcia nienależnie zawyżonych świadczeń”, podczas gdy jedynym kryterium przy deklarowaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest to, ażeby mieściła się w granicach określonych przez przepisy prawa, jak również przez jego błędną wykładnię polegającą na odniesieniu się przez Sąd drugiej instancji do wysokości osiąganych przychodów w kontekście zadeklarowanej podstawy wymiaru składek, która to może uzasadniać zmianę podstawy wymiaru składek w sytuacji, gdy zadeklarowana przez płatnika podstawa wymiaru w kwocie mieszczącej się w granicach przewidzianych przez ustawę nie podlega weryfikacji i nie musi być adekwatna do uzyskiwanego faktycznie przychodu;

II. naruszenia prawa procesowego, tj. art. 321 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., przez orzeczenie ponad treść skarżonej decyzji oraz treść odwołania i zmianę podstawy wymiaru składek, po pierwsze, w sposób nieuprawniony niezgodny z treścią żądania odwołującej się, jak również ponad podstawę zaskarżonej decyzji w sytuacji, w której niniejsza sprawa dotyczyła ustalenia prawidłowości ustalonej ponownie przez organ rentowy podstawy wymiaru składek za okres od 1 grudnia 2014 r. do marca 2015 r. oraz od marca 2016 r. do lipca 2016 r. w kwocie 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę odpowiednio za lata 2014-2016.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że jest ona oczywiście uzasadniona, „albowiem zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w Lublinie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa materialnego, jak również prawa procesowego”.

Dalej stwierdziła, że „Problem prawny, który występuje w przedmiotowej sprawie sprowadza się do rozstrzygnięcia wątpliwości interpretacyjnych wskazanych powyżej przepisów prawa czy w ustalonym w sprawie stanie faktycznym przedmiotowej sprawy Organ rentowy uprawniony był do dokonania korekty zadeklarowanej za miesiące: od 12/2014 do 03/2015 oraz od 03/2016 do 07/2016 podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe Pani U.S. podlegającej ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą w sytuacji braku podważenia autentyczności prowadzonej przezeń działalności gospodarczej, mając na względzie obowiązywanie w/w podstawach zaskarżenia przepisów ustawy systemowej. Ponadto rozszerzając czy Zakład, w oparciu o ścisłe brzmienie i wykładnię językową w/w przepisów ustawy systemowej mógł w oparciu o analizę uzyskiwanych przez przedsiębiorcę obrotów finansowych w korelacji z okresem występowania i przebywania przedsiębiorcy na świadczeniach z systemu zabezpieczenia społecznego, dokonać wstecznej korekty zadeklarowanej przezeń podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w sytuacji braku podważenia rzeczywistości i autentyczności prowadzonej działalności gospodarczej. Kolejno czy Sąd powszechny mógł rozstrzygnąć niezgodnie z

żądaniem strony, wykraczając poza treść decyzji oraz wniesione od niej odwołanie”.

Skarżąca wyjaśniła, że Sąd Apelacyjny w Lublinie mechanicznie zastosował interpretację wywiedzioną z wyroków Sądu Najwyższego zapadłych w 2018 r. (np. wyrok z dnia 5 września 2018 r., I UK 20/17), nawet jeśli słusznych, to wydawanych w odmiennych stanach faktycznych, bo wydawanych w sprawach, gdzie prowadzenie działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę okazało się fikcją i służyło tylko i wyłącznie do celów włączenia do systemu ubezpieczenia społecznego celem osiągania z niego nieuprawnionych korzyści finansowych z funduszu chorobowego.

Skarżąca podkreśliła, że Sąd Najwyższy w uchwale podjętej w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10 (OSNP 2010 nr 21-22, poz. 267) przyjął, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych. Przedmiotowa uchwała zachowała swoją aktualność w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym w uchwale z dnia 11 lipca 2019 r., III UZP 1/19 (OSNP 2020 nr 1, poz. 7). Sąd Najwyższy konsekwentnie podtrzymywał wiodącą linię orzeczniczą (wyroki: z dnia 10 kwietnia 2019 r., III UK 104/18; z dnia 11 grudnia 2014 r., I UK 145/14; z dnia 27 listopada 2018 r., I UK 320/17; z dnia 27 listopada 2018 r., I UK 320/17; z dnia 26 marca 2019 r., I UK 99/18)”.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącego na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Jak wynika z treści wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca powołuje się na jej oczywistą zasadność i występowanie istotnych zagadnień prawnych, których wspólnym mianownikiem jest kontestowanie przez skarżącą koncepcji przyjętej przez Sąd Apelacyjny, że organ rentowy jest uprawniony do korygowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, mimo że mieści się ona w granicach określonych ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych.

Należy w związku z tym stwierdzić, że tak ujęte w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To, co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi, nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 118/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistą zasadnością skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, a także wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662).

Co do kwestii stanowiącej przedmiot zastrzeżeń skarżącej należy odnotować, że Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 29 listopada 2023 r., podjętej w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, III UZP 3/23 przyjął, że organ rentowy w przypadku podjęcia pozarolniczej działalności przez ubezpieczonego, nie negując tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jest uprawniony do weryfikacji podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia w sytuacji, gdy w początkowym okresie prowadzenia tej działalności ubezpieczony deklaruje podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, której wysokość nie ma odzwierciedlenia w przychodach (art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 oraz art. 86 ust. 1 i 2 w związku z art. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.).

Jeśli natomiast chodzi o zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., w ocenie skarżącej, przez orzeczenie ponad treść skarżonej decyzji oraz treść odwołania, to wyjaśnić należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, zgodnie z którym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja oraz wniesione od niej odwołanie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014 r., I UZP 4/13, LEX nr 1469177 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 maja 2013 r., I UK 12/13, LEX nr 1331260; z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210; z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15 - 16, poz. 215 czy postanowienie z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286).

W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się także, że przedmiot sporu w sprawach ubezpieczeniowych determinuje przedmiot decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych oraz zakres odwołania od tej decyzji, ponieważ rozpoznając odwołanie od decyzji organu rentowego sąd ubezpieczeń społecznych rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach wyznaczonych, z jednej strony, zakresem samego odwołania, a z drugiej przez przedmiot zaskarżonej decyzji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 września 2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518; z dnia 6 września 2000 r., II UKN 685/99, OSNAPIUS 2002 nr 5, poz. 121 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia

13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000 nr 15, poz. 601; z dnia 13 października 2009 r., II UK 234/08, LEX nr 553692; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215; z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 314/09, LEX nr 604214). Nie budzi też wątpliwości, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest postępowaniem odwoławczym, które koresponduje z zakresem rozstrzygnięcia dokonanego w zaskarżonej decyzji, a nie jedynie postępowaniem kontrolnym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04, OSNP 2005 Nr 17, poz. 273; z dnia 7 marca 2006 r., I UK 195/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 55; z dnia 22 sierpnia 2018 r., III UK 119/17, LEX nr 2542602 czy uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2007 r., I UZP 1/07, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 323). W literaturze trafnie podkreślono, że z uwagi na charakter rozstrzygnięć w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, sąd obowiązany jest wszechstronnie ocenić okoliczności sprawy, a zatem z urzędu jeszcze raz zbadać sprawę co do *meritum*. Dlatego sądowa kontrola decyzji rentowych nie jest tożsama z weryfikacją decyzji wydawanych w ogólnym postępowaniu administracyjnym, sprawowaną przez sąd administracyjny, której celem jest kontrola wykonywania administracji publicznej (zob. W. Sanetra, Ustrój sądów a rozstrzyganie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, Przegląd Sądowy 2009 nr 9, s. 20-21; B. Suchacki (w) K. Antonów, A. Jabłoński, Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Komentarz. Warszawa 2014). Tym samym od momentu zaskarżenia decyzji odwołaniem następuje przeniesienie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych na drogę postępowania sądowego, w którym sąd rozpatruje ją od początku (samodzielnie), badając prawidłowość decyzji organu rentowego nie tylko w świetle materiału zgromadzonego w fazie przedsądowej, lecz również zgodnie z zasadami cywilnego postępowania rozpoznawczego, dokonując oceny zasadności zgłoszonych żądań na podstawie własnych ustaleń faktycznych i prawnych, tym bardziej że sądom pracy i ubezpieczeń społecznych (na mocy art. 473 § 1 k.p.c.) przysługują szersze niż organom rentowym kompetencje w zakresie postępowania dowodowego. Tym samym sąd ubezpieczeń społecznych, jak każdy sąd powszechny, może

uwzględnić roszczenie odwołującego się w części (tu: ustalając podstawę wymiaru składek wyższą niż przyjął organ rentowy i niższą niż zadeklarowana przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność – która jest objęta żądaniem zawartym w odwołaniu) i nie stanowi to wyrokowania co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem.

W związku z tym w niniejszej sprawie nie zachodzi potrzeba wykładni wskazanych w podstawach kasacyjnych przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyż istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Z tych także przyczyn Sąd drugiej instancji nie naruszył wskazanych w podstawach kasacyjnych przepisów w sposób kwalifikowany, tj. przez dokonanie ich wykładni sprzecznej z powszechnie przyjętymi regułami interpretacji lub przez ich zastosowanie sprzeczne z brzmieniem tych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935) orzekł jak w sentencji.

[az]

[ms]